51. FESTIWAL POLSKICH FILMÓW FABULARNYCH
OFICJALNA SELEKCJA
KONKURS GŁÓWNY

51. FESTIWAL POLSKICH FILMÓW FABULARNYCH
DRUGOPLANOWA ROLA MĘSKA
JACEK KOMAN

TORUŃ CAMERIMAGE
KONKURS FILMÓW POLSKICH

ARRAS FILM FESTIVAL
OFFICIAL SELECTION

NASZA REWOLUCJA

HISTORIA MIŁOŚCI GAJKI I JACKA KURONIÓW

MATERIAŁY EDUKACYJNE

MECENAS PROMOCJI FILMU

ORLEN

PATRONATY HONOROWE

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Minister Edukacji

Przypadające w 2026 roku pięćdziesięciolecie powstania Komitetu Obrony Robotników to doskonała okazja do przypomnienia fenomenu, jakim było nawiązanie współpracy inteligencji z represjonowanymi robotnikami. Represjonowanymi przez państwo, którego włodarze przedstawiali je jako kraj priorytetowo traktujący dobro ludzi pracy. Inicjatywa, działająca siłą rzeczy w ograniczonym zakresie, otworzyła drogę do powstania bezprecedensowego w skali całego bloku komunistycznego masowego ruchu „Solidarności", który dzięki współpracy ludzi z różnych grup społecznych walnie przyczynił się do upadku dyktatury komunistycznej.

Jesteśmy przekonani, że film Piotra Domalewskiego *Nasza rewolucja. Historia miłości Gajki i Jacka Kuroniów* to świetny punkt wyjścia, aby tamte czasy - przełom lat 70. i 80. XX wieku - przybliżyć pokoleniu, które urodziło się już wiele lat po upadku PRL i nie pamięta nawet końcówki tamtych czasów.

Przygotowaliśmy pakiet edukacyjny, który pomoże pogłębić wiedzę przekazaną w filmie i poszerzyć ją o wątki w nim nieobecne, a istotne dla zrozumienia ukazanych w nim procesów. Opracowaliśmy karty z ćwiczeniami dotyczącymi dziewięciu tematów: kryzysów społecznych w PRL, czyli tzw. polskich miesięcy, sytuacji ekonomiczno-społecznej w dekadzie gierkowskiej, roli strajku w PRL i obecnie, powstania KOR, przyczyn i przebiegu strajków w sierpniu 1980 roku, karnawału „Solidarności", działaczek opozycji, stanu wojennego i postaci Jacka Kuronia. Oprócz tego przedstawiamy propozycję scenariusza lekcji o kształtowaniu się opozycji demokratycznej.

Jesteśmy przekonani, że film wraz z naszymi materiałami zainspiruje Nauczycielki i Nauczycieli oraz Uczennice i Uczniów do rozmów ze świadkami historii, lektur i dyskusji, a także do odwiedzenia przygotowywanej wystawy stałej Muzeum Historii Polski, na której będzie okazja do obejrzenia pamiątek z czasów bohaterów *Naszej rewolucji*.

Pracownicy Działu Edukacji Muzeum Historii Polski

TEMAT LEKCJI:

Kształtowanie się opozycji demokratycznej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej po wystąpieniach robotniczych w czerwcu 1976 roku

Poziom: szkoła ponadpodstawowa
Czas: 45 minut

Cele ogólne lekcji

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny i następstwa wystąpień robotniczych w czerwcu 1976 roku;
- charakteryzuje proces powstawania opozycji demokratycznej w PRL;
- zna okoliczności powstania KOR w 1976 roku;
- wymienia główne cele i formy działalności KOR;
- analizuje tekst źródłowy i odróżnia informacje od opinii;
- wskazuje, w jaki sposób KOR przeciwstawiał się represjom ze strony władz PRL;
- wyjaśnia znaczenie współpracy inteligencji i robotników dla rozwoju opozycji demokratycznej;
- formułuje argumenty na podstawie źródła historycznego.

Cele szczegółowe lekcji

Po lekcji uczeń:

- podaje przyczyny wystąpień robotniczych w czerwcu 1976 roku;
- wymienia najważniejsze miejsca protestów: Radom, Ursus i Płock;
- wyjaśnia, czym były represje po Czerwcu 1976;
- wyjaśnia skróty KOR i KSS „KOR”;
- przedstawia cele działania Komitetu Obrony Robotników;
- charakteryzuje formy działalności opozycji demokratycznej;
- wyjaśnia znaczenie publikowania informacji poza oficjalnym obiegiem;
- analizuje wybrane źródła historyczne – wskazuje adresata, cel i kontekst powstania źródła;
- formułuje wniosek dotyczący znaczenia Czerwca 1976 dla dalszego rozwoju opozycji.

Po lekcji uczeń potrafi odpowiedzieć na pytania:

1. Dlaczego powstał i jak działał KOR?

2. Jakie prawa obywatelskie były łamane przez władze PRL?

3. Dlaczego działalność KOR miała znaczenie dla rozwoju opozycji demokratycznej?

Metody i formy pracy

- krótki wykład
- analiza tekstu źródłowego
- praca w grupach
- dyskusja
- rozmowa kierowana
- mapa pojęć

Środki dydaktyczne

- teksty źródłowe dla uczniów
- film *Nasza rewolucja* w reż. Piotra Domalewskiego
- tablica/prezentacja
- podręcznik

1. WPROWADZENIE DO TEMATU – 5 MINUT

Nauczyciel zapisuje na tablicy pytanie:

„Co może zrobić obywatel, kiedy państwo łamie jego prawa i innych obywateli?".

Uczniowie podają propozycje.

Nauczyciel nie ocenia odpowiedzi, ale zapisuje najważniejsze skojarzenia, np.:

pomoc – protest – sąd – media – organizacja pozarządowa – informowanie społeczeństwa – wyjazd z kraju

Następnie nauczyciel przechodzi do tematu lekcji.

Krótki wykład

W czerwcu 1976 roku władze PRL zapowiedziały podwyżki cen żywności. W wielu miejscowościach doszło do protestów, m.in. w Radomiu i Ursusie. Po ich stłumieniu uczestników protestów spotkały represje: aresztowania, procesy, pobicia i zwolnienia z pracy. Właśnie pomoc represjonowanym stała się bezpośrednią przyczyną powstania KOR. Wcześniej w Polsce również dochodziło do wystąpień robotniczych, np. w latach 1956 i 1970. Dwa wymienione protesty zostały krwawo stłumione, a wszystkie kończyły się represjami i brakiem dialogu władzy z protestującymi.

23 września 1976 roku powstał Komitet Obrony Robotników. Jego pierwszymi sygnatariuszami było 14 osób wywodzących się przede wszystkim ze środowisk inteligenckich, które dostrzegły szansę na zmiany, najpierw społeczne, potem polityczne, we współpracy i solidarności z robotnikami. W 1977 roku, po złagodzeniu represji, powołano Komitet Samoobrony Społecznej „KOR". W ciągu kilku miesięcy po powstaniu w KOR były zaangażowane setki ludzi, a ich działalność była zwalczana przez władze komunistyczne w znacznie mniejszym stopniu niż wcześniejsze przejawy oporu.

2. PRACA ZE ŹRÓDŁEM HISTORYCZNYM – 12 MINUT

Apel do społeczeństwa i władz PRL, 23 września 1976 r.

Nauczyciel rozdaje uczniom fragment dokumentu lub pokazuje go na ekranie.

> „Robotniczy protest przeciwko wygórowanym podwyżkom, który był wyrazem postawy niemal całego społeczeństwa, pociągnął za sobą brutalne prześladowania".
>
> „[...] naszym obowiązkiem jest udzielenie pomocy represjonowanym".
>
> „[...] będziemy zbierać i publikować informacje o represjach i przypadkach łamania praw człowieka i obywatela".

Źródło: *Apel do społeczeństwa i władz PRL,* 23 września 1976 r. Fragmenty przytoczone za materiałami IPN.

Cały tekst *Apelu* znajduje się w załączniku na końcu scenariusza.
Więcej informacji i źródeł historycznych: https://komitetobronyrobotnikow.pl/

Pod Apelem podpisali się: Jerzy Andrzejewski, Stanisław Barańczak, Ludwik Cohn, Jacek Kuroń, Edward Lipiński, Jan Józef Lipski, Antoni Macierewicz, Piotr Naimski, Antoni Pajdak, Józef Rybicki, Aniela Steinsbergowa, Adam Szczypiorski, ks. Jan Zieja, Wojciech Ziembiński

PYTANIA DO UCZNIÓW:

1. Kto jest autorem dokumentu?
2. Czy znasz bliżej działalność któregoś z sygnatariuszy Apelu? Którzy z nich pojawili się w filmie *Nasza rewolucja*, a kogo zabrakło?
3. Do kogo skierowano apel?
4. Jakie wydarzenie stało się przyczyną powstania KOR?
5. Jakie działania zapowiadają autorzy?
6. Jakie prawa – według autorów dokumentu – były łamane?
7. Jakiego rodzaju językiem posługują się autorzy: emocjonalnym, propagandowym czy rzeczowym? Opisz język, uzasadnij odpowiedź.
8. Jakie znaczenie ma to, że dokument został podpisany przez wiele osób?

3. PRACA W GRUPACH – 15 MINUT

Klasa zostaje podzielona na 3 grupy.
Każda grupa powinna mieć dostęp do treści *Apelu do społeczeństwa władz PRL* zwanego *Apelem KOR.*

GRUPA I – „Dlaczego powstał KOR?"

Źródło: *Apel KOR*, 23 września 1976 r.

Zadanie:

- wskażcie wydarzenia, które doprowadziły do powstania KOR;
- określcie, przed jakim problemem stanęli autorzy apelu;
- sformułujcie w jednym zdaniu odpowiedź na pytanie:

„Po co powstał KOR?"

GRUPA II – „Jak pomagał KOR?"

Źródło: materiały dotyczące działalności KOR:
KOR – 50 lat Komitetu Obrony Robotników

Uczniowie otrzymują informację:

KOR organizował pomoc prawną, finansową i lekarską dla osób represjonowanych, zbierał informacje o przypadkach represji oraz przekazywał je opinii publicznej. Domagał się także uwolnienia więzionych i przywrócenia do pracy osób zwolnionych po protestach.

Zadanie: Uzupełnijcie tabelę:

Problem	**Działanie KOR**
zwolnienia z pracy	
aresztowania	
brak pomocy prawnej	
represje władz	
brak informacji w oficjalnych mediach	

GRUPA III – „KOR a władza PRL"

Uczniowie otrzymują dwa krótkie źródła:

Źródło 1 – Konstytucja PRL z 1976 roku:

„Władza należy do ludu pracującego miast i wsi".

oraz:

„Przewodnią siłą polityczną społeczeństwa w budowie socjalizmu jest Polska Zjednoczona Partia Robotnicza".

Źródło 2 – *Apel KOR*: fragment dotyczący represji wobec robotników.

Zadanie:

1. Porównajcie oba teksty.
2. Wskażcie sprzeczność między deklaracjami konstytucji a sytuacją opisaną przez KOR.
3. Odpowiedzcie:
   „Dlaczego KOR mógł uważać, że władze PRL nie przestrzegają własnego prawa?".

Po upływie czasu na wykonanie zadania w grupie nauczyciel prosi przedstawiciela każdej z nich o krótkie zreferowanie odpowiedzi na forum.

4. DYSKUSJA – 3 MINUTY

Nauczyciel zadaje pytanie problemowe:

„Czy pomaganie represjonowanym robotnikom było działalnością polityczną?”.

Uczniowie zajmują stanowisko:

TAK / NIE / TRUDNO POWIEDZIEĆ

Każdy argument musi być poparty informacją ze źródła.

Nauczyciel podsumowuje:

KOR nie był partią polityczną. Jego działalność koncentrowała się początkowo na obronie represjonowanych robotników, ale w praktyce prowadziła także do tworzenia niezależnych struktur społecznych i obrony praw obywatelskich. Z czasem działalność KOR stała się jednym z ważnych elementów rozwoju opozycji demokratycznej w Polsce.

5. PODSUMOWANIE: DOKOŃCZ ZDANIE – 2 MINUTY

Każdy uczeń przed wyjściem z sali kończy jedno ze zdań:

KOR powstał, ponieważ...

Władza odbierała KOR jako ...

Najważniejszym sposobem działania KOR było...

Znaczenie KOR dla historii Polski polegało na...

6. PROPOZYCJA PRACY DOMOWEJ

1. Napisz krótką wypowiedź argumentacyjną (150–200 słów):

   „KOR był ważnym etapem na drodze do powstania Solidarności”. Czy zgadzasz się z tym stwierdzeniem?

2. Odpowiedz pisemnie na pytanie:

   Dlaczego KOR, którego cechą działania była współpraca inteligencji z robotnikami, powstał dopiero w 1976 roku, a nie wcześniej?

Apel do społeczeństwa i władz PRL, 23 września 1976 roku

Robotniczy protest przeciwko wygórowanym podwyżkom, który był wyrazem postawy niemal całego społeczeństwa, pociągnął za sobą brutalne prześladowania. W Ursusie, Radomiu i innych miastach bito, kopano i masowo aresztowano demonstrantów. Najszerszy zasięg miało wyrzucanie z pracy, co obok aresztowań szczególnie uderzyło w rodziny represjonowanych... Stosowanie represji z reguły związane było z łamaniem prawa przez organa władzy. Sądy wydawały orzeczenia bez materiału dowodowego, z pracy wyrzucano naruszając przepisy k.p. Nie cofnięto się przed wymuszaniem przemocą zeznań. Postępowanie takie nie jest niestety u nas nowością. Wystarczy przypomnieć bezprawne represje, które spadły na sygnatariuszy listów protestujących przeciwko zmianom w konstytucji: niektórych wyrzucano z pracy, uczelni, bezprawnie przesłuchiwano, szantażowano. Od dawna jednak represje nie były tak brutalne i masowe jak ostatnio. Po raz pierwszy od wielu lat aresztowaniom i przesłuchiwaniem towarzyszył terror fizyczny. Ofiary obecnych represji nie mogą liczyć na żadną pomoc i obronę ze strony instytucji do tego powołanych, np. związków zawodowych, których rola jest żałosna. Pomocy odmawiają też agendy opieki społecznej. W tej sytuacji rolę tę musi wziąć na siebie społeczeństwo, w interesie którego wystąpili prześladowani. Społeczeństwo bowiem nie ma innych metod obrony przed bezprawiem jak solidarność i wzajemna pomoc.

Dlatego niżej podpisani zawiązują Komitet Obrony Robotników w celu zainicjowania wszechstronnych form obrony i pomocy. Niezbędna jest pomoc prawna, finansowa i lekarska. Nie mniej istotna jest pełna informacja o prześladowaniach. Jesteśmy przekonani, że jedynie publiczne ujawnianie poczynań władzy może być skuteczną obroną. Dlatego m.in. prosimy wszystkich, którzy podlegali prześladowaniom lub wiedzą o nich, o przekazywanie członkom Komitetu wiadomości na ten temat. Według informacji posiadanych przez członków Komitetu dotychczas zebrano i użyto na cele pomocy około 160 000 zł. Potrzeby są jednak o wiele większe. Potrzebom tym jest w wstanie zaradzić jedynie szeroka inicjatywa społeczeństwa.

Gdziekolwiek w kraju są represjonowani obowiązkiem społeczeństwa jest organizowanie się w celu ich obrony. W każdym środowisku, w każdym zakładzie pracy powinni znaleźć się ludzie odważni inicjujący zbiorowe formy pomocy. Zastosowane wobec robotników represje stanowią naruszenie podstawowych praw człowieka uznanych zarówno w prawie międzynarodowym, jak i obowiązujących w polskim prawodawstwie: prawo do pracy, strajku, prawo do swobodnego wyrażania własnych przekonań, prawo do udziału w zebraniach i demonstracjach. Dlatego Komitet domaga się amnestii dla skazanych i aresztowanych i przywrócenia wszystkim represjonowanym pracy - solidaryzując się w tych żądaniach z uchwałą Konferencji Episkopatu z dnia 9 września. Komitet wzywa społeczeństwo do poparcia tych żądań. Jesteśmy jak najgłębiej przekonani, iż powołując Komitet Obrony Robotników do życia oraz działania - spełniamy obowiązek ludzki i patriotyczny, służąc dobrej sprawie Ojczyzny. Narodu, Człowieka.

Komitet Obrony Robotników - ofiar represji w związku z wydarzeniami 25 czerwca 1976

Jerzy Andrzejewski

Stanisław Barańczak

Ludwik Cohn

Jacek Kuroń

Edward Lipiński

Jan Józef Lipski

Antoni Macierewicz

Piotr Naimski

Antoni Pajdak

Józef Rybicki

Aniela Steinsbergowa

Adam Szczypiorski

ks. Jan Zieja

Wojciech Ziembiński

NASZA REWOLUCJA